

Jászai Mari emlékezete

Hosszú-hosszú volt az út, ameddig a vidéki ács ütéssel, veréssel nevelt leánya, — a Nemzeti Színház világhírű tragikája lett.

A zengő hangú, nagy tehetőségét, hivatását halálosan komolyan vevő, hazáját, Petőfit imádó, lelkes közönségét tisztelő, tanulmánygó, önmagával és másokkal igényes, a rosszindulat, intrikák, becstelenség ellen oroszlánként küzdő, az igazságot féktelen indulattal, haraggal védő, áldozatkész, aranyszívű, egész életében olyan végtelenül magányos, szeretetre vágyó, csodálni és sajnálnivaló — Jászai Mari.

Hogy is ír naplójában önmagáról?

„Nekem az élet nem volt könnyű soha, a béke szép idejében sem. Én akkora kötelességérzettel születtem, vagy jöttem ki az életbe, hogy mindig a földre nyomott egy szörnyű súly, a felelősség súlya. Mintha a születéssel egy rettenetes kötvényt írtam volna alá a sorsnak, hogy én rendet teremtek a földön, igazságot teszek, és meggyógyítok minden bajt! — Csak a színpadon pattant le a szívemről ez a szorító abroncs. Csak a színpadon voltam boldog.

Van a szépművészetek múzeumában — úgy hiszem Zügelnek — egy képe, egy juhászkutya, egy kuvasz; rekkenő hőség, a nyáj elfeküdt, a juhász nincs sehol — csak egy kutya néz ránk a képből, szembe néz, aggódalmas felelősségterhes nézéssel, összeráncolt homlokokkal, összehúzott szemöldökkel. A szügyei remegnek az izgalomtól, két első lába nekifeszül a földnek, a két hátulsón ül, de egész testén a buzgalom, a készség, az aggódó kötelességérzet vibrál: — csak ehhez az egy lényhez tudom magamat hasonlítani, aggódó, felelősségterhes sárga szememmel.“

Hogy vall az igazságról?

„Oh, Igazság! bocsáss meg nekem, hogy káromoltalak! Mi lett volna belőlem nélküled! Mi lett volna tudatlan és műveletlen lényemből a Te egyenes utad nélküli? Ki vezetett volna tudatlanságom ijesztő sötétjében, ha nem a Te biztos erős kezed!? ...

Senkim sem volt kívüled . . . Mi lettem volna a színpadon nélküled, ha Te nem éltél volna a hátgerincemben, az agyamban, a szívemben, egyszóval: a lelkemben?!“

Megkapóak az alábbi sorai is:

„Az én életemet a színházi életem tette ki. A színházból állt az életem; az volt a célja és az töltötte be, amire a színpadnak szüksége volt: a tanulás. Csak színész voltam. Én — senki sem voltam; azért tudtam mindenki lenni a színpadon.“

Szerencsém volt Őt ismerni. Többször játszott velem, az ölébe vett, a Margitszigeten, ahol nevelkedtem. Édesapám, Krudy Gyula így ír róla: „Kora tavaszi reggeleken, amikor az énekes madarak sem tudják pontosan leckéjüket: felzendült néha egy csodálatos, mélységes, a Szent István Bazilika nagyhangjának a hangjára emlékeztető hang az ablakom alatt . . . Zengett a hang a legcsodálatosabb reggeleken, amikor a tavaszi szél megejtő gyengédséggel, égi kellemetességgel, felejthetetlen suttagásokkal ébresztgette a „Kastély“ Szent János fiát. Jászai Mari tanulta odalent az udvaron legújabb szerepét. Legjobb szerepeit a sziget tavaszi ábrándozásában tanulta. A nyugalmazott szivattyúskút dombocskán állott és ő hallgatta meg legelőször a csodálatos aszszony színpadi szerepeit. A karzaton a Hét Testvérek fáján gyöngyszemű feketeringők fel-

Jászai Mari a klasszikus tragédiák utólréhetetlen hősnője

hagytak beszélgetésükkel, amikor Jászai Mari Shakespeare-ből felolvasta nekik a tragikus királynők szavallatait. Itt búgott fel Elektra keservesen a görög drámából és itt járt-kelt a féltelen Gertrudisz . . . Híres szerepei betöltötték ennek az asszonynak ritka lelkét, mint senkiét a most élő magyar színésznők között. Ő még abból a korból jött, amikor szentek, a végzet kiválasztottjai voltak a színészek.“

1850. február 24-én született. Születése évfordulóján, kegyelettel, tisztelettel és szeretettel gondolunk Rá.

Krudy Zsuzsa